

# ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈУ И УРЕЂУЈУ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН

И

АЛЕКСАНДАР ЈОРГОВИЋ.

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.



Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

## ЖЕНСКИЊЕ И ПРОСВЕТА.

Просвета је заиста огромне промене произвела у животу људском, али још највише дара добило је од ње женскиње. Парлог, обрастао трњем и коровом и најнапреднијим начином обделани врт, пун најлепшег воћа и цвећа, мало би упоређење било за некадашњи живот женскиња са данашњим. Ту разумемо живот женскиња у данас образованом свету, јер међу дивљацима ни данас не цветају женскињу руже. Човека, који је од увек имао искру божанскога плама и тежње за полетање вишем духовном свету и слободи, кроз силна столећа је, управо све до скоро, роб рађао, роб отхрањивао, роб у живот уводио.

Да, женскиње беше у прошлости роб, потчињено биће, без своје воље и мишљења и осећања и то први роб, онда, кад се за ропство још није ни знало. Док су људи живели у ордијама, мушки су располагали са женским као са опћом својном. Уз материнске дужности женске су морале да помажу мушким још у лову, риболову, прављењу колеба, зготовљавању хаљина од коже и т. д. Кад су се доцније почеле оснивати породице, мушки су узимали по једну или више женскиња у вла-

ститост и били им господари. Женске су радиле све послове домаће, надгледале децу и селиле колебе и покућство, у колико га је било, кад се породица пресељавала на које друго место.

Такав беше женин живот у оном заиста мрачном добу, кад човечији дух још не беше пробужен. Али и кад је просвета почела хватати корена у људству, није она одмах саразмерно и женске озарила слободом Ено у цветној Јелаци, у земљи заиста пуној идејализма и топлог одушевљавања за виши живот, ма да човек тежи слободи и свему што је лепо, женскиње је ипак роб. Оно, била је у њих једна класа женскиња, тако зване хетере, које су живеле у неограниченој слободи, раскалашно, али поштена Јелинка у Атини није се смела јавно показати без копрене и облачила се са свим просто. Она је била занемарена, без васпитања и њена реч није ништа бројала. Она је имала само дужности, а права не. Ни славно доба Грчке, када су све гране јавног живота цветале, ни је нашло за жену другог занимања, већ да буде кући веран чувар.

Није жена била много срећнија ни код

Римљана у почетку њихове моћи. Кад се држава почела снажити, жена је, истина имала више друштвене слободе, али за то толико права као и Јеливка. За време царевине добила је жена право наследства, али ова није могла сама себе заступати. Њено беше да ћути. Отац или муж беху неограничени господари над њом и њихова воља је важила пред законом.

Тако је женскиње стајало и код осталих старих народа, као Вавилоњана, Асираца, Јевреја, Индијанаца, Хинеза и др. У прошлости беше се стално утврдила та мисао, да су женске за то и једино за то, да раде и служе. И само женскиње је било измирено са тим својим одређењем. Није ни помишљало да би могло друкчије бити, те је робовало и не осећајући у збиљи да робује. И у нашем народу има и данас трагова тој некадашњој женској потчињености. Многи наш човек из народа још и данас нити ће ићи нити седети упоредо са женом, него ако иду пешнице, он иде напред а она за њим, а ако пак иду на колима; он седи напред на седишту, а жена иза њега, често на голим даскама. Али противно томе виђа се данас, и ово је чешће него оно прво, да мушки и иду и седе упоредо са женским и не ће се дуго забавити, да ће бити и код њих га лантерије, те да женске одликују и почашћу с десне стране. И шта је разбило овде те предрасуде? Ништа веће него закон, који је прогласио личну женску слободу и равноправност са мушким пред судом, а нарочито у економском погледу.

Хришћанство је донело нешто више слободе женским, али ипак не потпуну једнакост са мушким. Томе је то узрок, што се жена по прабаби Еви сматрала за заводитеља. Још у VI. столећу после Христа било је женскиње толико потиштено, да се — како један културни повесничар спомиње — у граду Махову на сабору озбиљно претресало: јесу ли жене потпуна људска створења и да ли имају душу? И само с незнатном већином примљене су женске за људска створења с душом. Ово питање колико је чудно, толико се ипак даје разумети за оно доба. Жена се могла примати и давати као каква ствар, дакле

пошто није имала своје воље, сумњиво беше неким да ли има и душу.

То беше дубоко и мрачно ropство, јер женскиње није ни назирало да би имало права на слободу. Но ново доба, које се духом слободе и једнакости пронело човечанством, поништило је и оне предрасуде, које су женске у ropству држале. Кроз вековну чаму и потиштеност женскињу сипуше зраци новог, слободног живота. Пара и електрина на брзо разнесе и идеју женског ослобођавања и у најудаљеније крајеве човечанства, камо год култура допире. Утецајем брже измене мисли, чему се има приписати и опће нагло напредовање човечности и правце, и женско питање поче све даља поља освајати. Тако је данас у свима просвећеним крајевима женскиње и индивидуално и економно независно. А проглашењем обавезне пјаставе и за женске и отворањем приступа ка многим јавним позивима, женскиње се све више одаје на поље рада, да упоредо са мушким ради на најширој просвети васколикога човечанства. Сад има женскиња песника, приповедача, сликара, компониста, а има их врло много и у јавним службама, као учитељица, професора, у поштанској и телеграфској служби, на трговачком пољу па у најновије доба и лекара и т. д.

Некадашње стање женскиња и садашње одстоје једно од другог као земља од неба. Ништа није у свету тако јако напредовало као женско питање. Али култура бујицом тече. Па као што ова с водом носи и шљунак, песак, муљ и комађе од дрва, тако се уз праву просвету разноси и многи лажан бисер, многи настранни призраци и примисли, у многоме се истиче налицје место лица. И код женске еманципације има тога. Но услед све брже и брже комуникације човечанство се заиста врло нагло мења, те шат што скорије дође то време, да се просвета и у овом делу са свим очисти од странпутица и настранних израслица.

Права просвета свагда ће штедети и чувати у женској оне осећаје, који је толико одликују у положају јој у свету. Њену нежност, њену љубав, њена материнска осећања не смеју поколебати ни

највеће слобоштине, јер ко ће људству накнадити то? А скромност, ведрина домаћег поднебља, милосрђе према беднима и још толике хришћанске и грађанске врлине зар би нашле ван женскиња достојних представника? . . . Што више образовања, све више развијања баш ових страна женске природе, и женска еманципација биће сила за прави напредак човечански.

Дакле нашем народу образованих противница раскоши и расипању; образованих проповедница скромности и умерености у жељама; образованих чуварица толиких лепих народних врлина; образованих последица Милице, па и на духовну пољу Косовке и Маргите девојке, па да нам еманципација женскиња свагда и свугде буде благослов. *Љуб. Лотућ.*

## ИЗ ХАЈНЕ-А.

### I.

Из мојих ће суза виђи  
Много цв'јећа свакојака,  
А од мојих уздаха ће,  
Постат' јато славујака.

Па ако ме љубиш, душо,  
Све ћу цв'јеће теби дати,  
А под твојим прозором ће  
Сви славуји процјевати.

### II.

Плаве очи к'о дв'је љубичице,  
Обрашчићи к'о румен — ружице,  
Све то цвати, све то напредује —  
Само срце вене и болује.

### III.

О царској сам ћерки снив'о, —  
Обрашчића слабих, бледџ,  
Сни'во сам је, поред мене  
Гдје под цвјетном липом сједи.

— Нећу престо оца твога,  
Нећу скиптра, злата, силу,  
Нећу круне, не треба ми,  
Тебе само хоћу милу! —

— То не може, — рече она,  
— Та ја у гроб морам поћи,  
Ал' пошто те љубим силно  
По ноћи ћу теби доћи!

### IV.

Од како сам љубав изгубио  
На смијех сам и заборавио,  
Са шалом је многи куш'о прије  
Па ме ипак засмијао није.

Од када сам драгу изгубио  
Сузе никад нијесам пустио,  
Срце нуца од јада голема,  
Ал' у мене нема суза, нема.

*Свет.*

## „ПИСМА МОМЕ СИНУ“.

Када је 1774 године изашла у Лондону књига под горњим насловом, направила је велику ларму. Неки су је одобравали, неки су грдили, а највише су је читали. У њојзи је један човек од старе властелинске породице у Енглеској, који је имао силног искуства у животу, који је доста света пропутовао, који је много чуо, видео и доживио, — то своје искуство целог свога живота, написао у писмима своје сину. При својим писмима хтео је он свога сина да сачува као неискусног младића, који тек ступа у живот, да не мора ис-

куство своје штетом својом платити. Мудар се на туђој штети учи.

Тај човек, који је писао та писма, био је Лорд Честерфилд (Lord Chesterfield).

Као потомак старе властелинске породице био је образован савремено, имао је бистар поглед у свет, пропутовао је много света, а умео је увек да споји оно што је корисно са оним што га забавља. Он је и уживао и учио у један мах. Па тако високо образован светски човек, када је своја искуства, свој поглед на свет, обелоданио, није чудо, што су онда његови

еписи толику грају подигли. Неки су његово размишљање о животу називали и „филозофијом кавалпрском“, сматрајући зар да се његови погледи на свет могу тицати само оних „горњих десет хиљада“. Но немачки литерарни историчар Хетнер, на чији се суд може сваки слободно ослонити, вели за то дело Честерфилдово, да је та књига пуна најфинијег посматрања, и из ње говори фини, искусан и љубазан дух. У писмима овим налазе се таке истине, које ће свугде и за сва времена бити од важности; јер овај свет, из кога су те истине црпене, постоји још и дан данас, а што се људи у том свету тиче, ти нису од времена Честерфилдовог постали ни гори ни бољи.

Знајући да је школа живота најтежа била увек, и да ће таква и остати; и да се у човечјем друштву за опхођење с људима налазе закони, и ако не писани, које сваки мора поштовати и према њима се владати, ако хоће да га друштво у својој средини трпи, и да не буде бела врана, и да сваки мора својом муком и навиком да себи то знање прибави, држимо, да ће упознавање некојих мисли из ове знамените књиге интересовати наш женски свет, ма да је то писано за сина, те за то овде доносимо неке одељке по књизи прерађеној од дра Карла Мундинга.

\* \* \*

Сваки човек са здравом памети може од себе начинити, што хоће, разуме се сходним изображењем, брижљивошћу, пажњом и радом, а та моћ је изречена и у оној нашој народној пословици: Сваки је своје среће ковач. Али да може човек од себе начинити оно што жели, ваља да има у себи ону моћ и ону клицу, по којој не да ником напред, треба да има ону тежњу, која га гони да се истакне, да се види. Јер ко нема те тежње, да буде знатан и чувен, тај не ће то никада ни бити.

Тежња ограниченог човека биће та, да има лепа кола и коње, или лепу кућу и хаљине, дакле ствари такве, које сваки може имати, који има за то доста новаца. Али тежња разумног човека биће, да га знају као ученог, као човека који истину и врлину воли, а то су својства која се

за новац не могу купити, него која се добијају добром главом и честитим срцем. Хвале вредна је она тежња, кад хоћемо друге у вештини и заслугама да надмашимо, а сваки се прави смешним, ако хоће другог да претече у положају, оделу, трошењу или вођењу куће.

Најбољи пут, којим се човек у каквој ствари може истаћи, јесте жива и оштра пажња. Мисли човечје треба да су при оном послу који ради; онда ће уштедити и времена, јер ће посао пре и боље урадити, него онај чија пажња није искључиво управљена на онај посао који ради. Ако когод на забави, при ручку или каквом путовању лупа главу о томе, како ће какву тешку рачунску задаћу решити, тај ће бити врло непријатан том друштву у ком је, и друштво га не ће ни узети у обзир. А ако је исти сам у соби, па треба да решава задаћу, а при том мисли на игру, онда држим да ће то бити слаб рачунџија.

Има човек у животу доста времена за рад; па и у једном дану може човек сила нарадити, ако на један мах само један посао ради; али ако се од једанпут лати двају послова, онда нема времена урадити га ни за годину дана. Увек дакле се треба само једног посла лаћати, и њега прво урадити, па онда прећи на други. Друго је правило: Што можеш данас урадити, не одлажи на сутра.

Оштра пажња, јасан и брз преглед су знамења јаког духа, а знаци слабих карактера су то, да они преухитре у своме послу, збуне се и немирни су.

Време своје ваља разумно употребити. Не седити никад бадава, нити посао одлагати. Човек има времена и да ради и да се проведе, али да седи бадава, тога не треба да има. Катон, стари Римљанин, који је био пун врлина и мудрости, рекао је, да има три ствари у његовом животу због којих се каје, а то су: прво, што је својој жени поверио једну тајну; друго, што је морем путовао у једно место, куда је и сувим могао доћи, а треће, да је пробавио један дан, у коме није ништа радио.

Мало има људи, који разумно газдују са својим имањем, а још мање их има, који то чине са својим временом. А од

тог двога је тек време оно, што је скупе. Млади људи мисле, да пред собом имају још толико времена, да га могу доста и узалуд траћити, и још да им доста остаје. Исто тако је често и велико имање много навело на убитачан раскош. А то је заблуда, због које се човек увек покаје, али увек доцкан.

Много времена у човечијем животу одузима читање. С тога разуман човек мора и пазити шта ће, кад и како ће да чита. Млади људи (а још више женске) читају књиге без икакве садржине и без икаквог значаја, или читају романе без икаквог укуса, у којима наилазимо на особе, које никад нису у животу постојале, или се описују тако отужни осећаји које никад нико није осећао. Тако јело не храни и не образује човечиј дух већма, него пена. За то се ваља држати најбољих књига, најславнијих песника, историчара, говорника и филозофа. А читање романа је најнеплоднији начин умног хранења, и жали Бог оног времена, што се на читању романа страћи.

У читању се мора неки извесни ред завести, не сме се читати онако на дохват, без икакве цели. Није добро читати поједине одломке разних писаца, јер онда човек мисли да нешто о њима зна, и да је њихове мисли сазнао, а у ствари му то не вреди ништа. Јер и читање мора имати крајњу цель.

Што год човек ради, треба да ради са неком извесном намером и у некој извесној цели, за то треба ствар које смо се латили кроз познавати, или јој у дубину саћи. Јер све што је половно, горе је

него ништа, јер нас може на странпутицу завести.

Спорог и лењог духа мрзи, да продре каквој ствари до дна, јер се плаши тешкоћа. С тога и живе и умиру више људи него што то можемо замислити, са хиљадама разних заблуда. Многи људи, који би могли мислити кад би хтели, остану у заблуди само због своје лењости. Радије се придружују предрасудама других, него да се потруде, да сами размисле. Они су оног мњења, које су од других чули, па онда остају при том због тога, јер су га већ једаред изrekli.

Са незналицом нико не опћи радо, а баш ни њему није у друштву пријатно. С тога ваља још за времена сваки да скупи знања, које и ако не ће требати у својој младости, док се другим чим има занимати и разојати, али ће га требати доцније, кад буде човек и кад ступи у живот. Но у прибирању знања треба бити и вешт. Многи начитани људи претоваре своје памтење, а тиме још не увећају своју моћ пресуђивања. А та је најглавнија. Многи од свога мозга направе магazin, у коме нема реда, место да га пуне смишљено.

Човек чита, да дозна мисли других људи. Али ако ми то примамо све на веру, а сами истинитост њиних мисли не испитујемо, онда живимо од туђих мрвица. А ми треба туђе мисли да упознајемо ради тога, да се сами научимо мислити и да се у пресуђивању вежбамо. Туђе речи може научити и папагај.

(Наставиће се.)

## СТАНИ ОКО...

Стави око, чарно око мило,  
Распламтјела искро огња жива;  
Не распаљуј млађане ми груди,  
... Већ је доста туговања било!

Ако желиш само моје бити,  
Пусти поглед века вјерно лети,  
А ја ћу ти, љубави ми свете,  
Скупоцене даре донијети!

За све даре, што ти мислим дати,  
Једно ћу ти само заискати:

Да код своје миле моме младе —  
Препоручиш, да ми срце даде!

Па ако ми моја мила дика,  
Хтједне скоро своје срце дати,  
Радост ће ми бити превелика —  
Сватови ће брзо запјевати!

— сто — на

Миље.

## ДВАДЕСЕТОГОДИШЊА ПРОСЛАВА СУБОТИЧКЕ ДОБРОТВОРНЕ ЗАДРУГЕ СРПКИЊА.

(Свршетак.)

У главној скупштини од 15. маја 1895. одредила је Задруга прилог од 50 фор. за фонд „Св. Саве“.

Почасна чланица бајшавска Јозефа пл. Војнићка послала је 30 фор. на цели задружне и 30 метара паркета, да се подели сиротама и сиромашној школској деци женској. На тим покловима изјавила је Задруга најтоплију захвалност племенитој дароватељици. Чланице задружне а на челу са председницом Емилијом Мучалком примиле су на себе, да воде бригу о растуривању календара „Српкиња“, што га издаје Јован Поповић у Панчеву.

Наследници пок. Јосифа Гајгера послали су 50 фор. на потпомагање Задруге. Прилог тај примљен је са захвалношћу.

Поплављеним Шајкашима Србима послала је Задруга припомоћ.

Задруга је и ове године притекла у помоћ по силама својима бедној сиротињи, а школску децу женску задела је оделом и набавила јој обућу.

30. јануара 1896. приређена је беседа с лепим програмом. И та беседа испала је добро и донела је чистог прихода 135 фор. 40 новч.

У главној скупштини од 1. септембра 1896. изабрана је за питомицу Даринка Кошићева, ученица IV. разреда грађанске школе, сада приправница прве године, на место Милеве Димитријевићеве, која је захвалила на уживаној стипендији.

Одлучено је, да се 2. јануара 1897 г. држи беседа и да се том приликом прослави и двадесетогодишњица задругина. Пре подне тога дана да се иде у цркву на благодарење, после тога да буде свечана седница задругина у прославу 20-годишњице јој, и да се умоли почасни члан задругин А. Хаџић, да том приликом говори о раду задругином за минулих 20 година.

Одређен је и одбор, који ће се о састављању програма за беседу постарати, а српско певачко друштво умољено је, да се с обзиром на прославу задругину, безусловно прими суделовања на беседи, а Задруга је вољна одговорити жељи певачког друштва у свакој другој прилици, кад год буде певачка дружина од сад суделовала на задружним беседама. Певачко друштво није се одазвало тој жељи, те је тако приређивачки одбор приморан био удесити програм беседе без суделовања певачког друштва.

Како се показало, да су некоје тачке у задружном уставу нејасне, а гдекоје опет не одговарају садашњим потребама: учинио је одбор неке промене.

Главна би измена била у томе, што би се по преиначеном уставу могао „цео иметак задруге употребити на оснивање српског православног сиротинског дома у месту за особе бољег реда“.

По старом уставу морао би се цео приход од фонда, када достигне своту од 300 фор., „употребити за потпомагање или потпуно издржавање женских сиротих ученица православне вере и народности, које по свршеним основним наукама покажу одличне способности за даље више образовање, којим могу доћи до остварења независне егзистенције“.

За почасну чланицу изабрана је градска начелница Јелисавета Мамужићка, која је сваком приликом задругу потпомагала прилозима и иначе скромно и у тишини многа добра чини. Изабрана почасна чланица захвалила је лепо што јој се указала почаст и послала 30 фор. у име прилога на фонд задругин.

Бајшанска Марија Војнићка Тошница послала је прилог од 50 фор. на цели задружне. На том прилогу изречена јој је захвалност.

Дата је и ове године помоћ јадницима и невољницима, а сиромашна женска школска деца добила су одело и обућу.

Штедњом и чувањем постигао је сада задругин фонд своту од 6000 фор. Годишњи приход од тог новца износи 300 фор., те ће се тако, по смислу устава, тај приход употребити сада на стипендију за више образовање Српкиња.

На миленијску изложбу послала је задруга до 100 комада све лепо израђених женских радова. За те изложене радове добиле су неке задругарке признање, а неке одликовање.

Задруга је имала много лепих, али и много тужних дана. У добру и злу остале су Задрузи верне и истрајне од почетка јој па све до сада ове задругарке: Драгиња Арадска, Јуџика Арадска, Ленка Георгијевићка, Милица Димитријевићка, Марија Зарићка, Марија Коларовићка, Ленка Коњевићка, Анка Карановићка, Марија Манојловићка, Емилија Мучалка, Јела Недељковићка, Милка Поповићка, Марија Рајићка и перовођа Ђорђе Гојковић.

Нека су имена тих честитих родољубних задругарица и ревносног им перовође с хвалом и признањем споменута овде на овом светлом збору.

С хвалом и признањем мора се споменути и име ревносне подпредседнице Емилије Мучалке, која је увек на челу стајала свима одборима, којима је задатак био, да приређују беседе и забаве у корист фонду задружном. Само њеном својском заузимању, самопрегорном јој обазривом раду, њеном вештом руковођењу и разложном умењу може се захвалити, што су те беседе и забаве испале увек ејајно, Задрузи лепа прихода доносиле, и стекле признања на све стране и у нашем и у страном свету.

Ето то је у главним потезима рад наше Задруге за прошлих 20 година, у колико се то могло дознати из задружних записника.

Задруга је, као што видесмо, без велике хуке и буке, скромно, ал' истрајно свеудиљ радила на томе, да одговори свом племенитом, човекољубивом задатку. Она је увек и свагда вољно и самопрегором, а у духу праве хришћанске љубави вршила дела милости. потпомажући бедне и невољне, утирући сузе ојаћенима, задевајући сиромаш, негујући сирочади милодарима и утешним речима блажећи сваку беду и невољу љуту.

Тим и таквим радом својим стекла је Задруга наша признања широм целог света нашег; тим и таквим радом својим показала је, да стоји на висини свога племенитог задатка; тим и таквим радом својим засведочила је, да је схватила напредни дух времена, који немилеце, нештедимице прегаци, уништава сваког, ко не ће или не уме да иде с њиме унапред.

Дај Боже, да Задруга наша у том племенитом раду свом, а у лепој слози и братској љубави, истраје дуго и дуго себи у што већу славу и част, а целом српском свету на дику и понос!

Дај Боже да Задруга наша оснажена братском љубављу, ојачана и умножена лепом слогом, силна и моћна, дочека своју стогодишњицу!

Дај Боже, тако да буде!

Овај је говор поздрављен бурним: живео, и општим честитањем говорнику. По том је ова свечана седница закључена начелницом гђом Е. Мучаловом и публика умољена, да се својеручно потпише сваки у записник, који је био спремљен за ту прилику и увезан у дивот-кориче.

Око 1 сата после подне био је заједнички ручак у истој гостионици, који је прекидан био лепим и топлим здравицама, а понајвише у част суботичкој Задрузи и гостима. Наздрављачи су били: пречасни прота г. Љ. Купусаревић, г. А. Хаџић, А. Варађанин, уредник „Суботичких Новина“ Карановић, уредник једног месног мађарског листа и гђа Е. Мучалова.

Свечаност је продужена у вече тога дана у истој дворани „беседом и игранком“.

Беседу је отворио уредник овог листа г. А. Варађанин овим говором:

*Високопоштовани зборџ!*

Учени људи свих народа и свих векова разбијају и данас главе о томе: шта је цел човекова живота? Те једни на овај, а други на овај начин покушавали су, да реше то питање; а ми држимо, да је то питање решено, још пре 1896 година, богочовеком Исус-Христом у оне две речи: чини добро!

У тим двама речма обележен је пут нашем животу, у њима је означен задатак, који човека уводи у племените, честите и добре људе; те две речи осветљују стазу, која га води у унутарње задовољство, душевно блаженство.

И наука о васпитању базира своје правило на тим светим речма; и она вели, да човека треба тако васпитати, да осећа потребу да чини добро и да у самом том чину налази награде и задовољства.

По тој основи мери се данас и културни степен народа и друштва; то је најбољи и најсигурнији барометар културне снаге и висине и најмеродавнији ослонац за будући просперитет појединог племена и народа.

Што је у ком народу више милости и љубави за опште добро, тим је племенитији, питомији и у очима културна света угледнији и поштованији, јер је тим спремији за све, што је добро, лепо, узорито.

А где је зачетак доброг васпитања? Тамо, где је извор најбујније љубави. А где је та најбујнија страст, та најјача снага душевна, сазидала себи храм? У мајчиним грудма. Па у кога су ти извори богатији, у кога су та срца разбуктанија за опште добро, у чијим прсима гори јачи плам за добро и напредак рода и подмлатка свог, у тога је и будућност, јер је тим текови-нама осигуран према свакој спољној непогоди.

Па кад смо на тој теми, да се загледамо и ми Срби у огледало наше прошлости и садашњости, да видимо: имамо ли разлога, да се надамо лепшој срећи и можемо ли се нашим врлинама мерити с другим културним и питомим народима?

Ко је читао дела нашег првог мудраца, Доситића, могао је у њима наћи једно врло важно и значајно признање. Он је на једном месту рекао, да је прошао доста света, да је упознао многе народе, али да није нашао нигде толико милости, колико у грудма наших матера.

То је утешно за нас и за наше прилике, јер та богата ризница наших матера подиже нам, данас, у својим добротворним и просветним задругама, најјаче и најсигурније бедеме за одбрану наше светиње народне, нашег имена, језика и вере прадедовске.

Да није ове превелике љубави према роду и народу у наших матера, сеја и љуба, ко зна, е да ли би се и до сад одржали, према толиким бедама и невољама, што су сналазиле наш народ; а ко зна, како би прошли и у новом веку, где нас страна и јака култура поткопава?

Велика је то срећа по нас, што нас је ово време затекло с тако богатом милошћу наших матера и ми можемо само о срећи говорити, јер кад је требало мушког јунаштва и самопрегоревања, наш је народ износио и давао слободи најлепше примере; а кад је дошло време, да се тражи љубави, оданости и пожртвовања за душевну страну, ево нам пружају обилних жртава наше мајке, наше нове узданице у овим још тежим временима.

Да није у наших женскиња толике љубави за опште добро и толике милости за ближњег, као што нам Доситије казује, не би ни могла

ова нова струја удружења наћи толиког одзива у круговима наших женскиња, а не би могла тако брзо освојити васколике друштвене слојеве по свим крајевима нашег народа, као што данас видимо. Нова струја западних, просвећенијих и напреднијих народа, затекла је наше Српкиње спремне, кад им је пружио гесло општег културног рада.

Једва да се навршило, лане, 30 година, како је међу *Немицама* у Лајпцигу поникла *прва женска задруга* за просветне цели, а једва да се навршило 25 година, како је у Будапешти основана *прва угарска просветна женска задруга*, а видимо, ево већ од три године овамо да славе своје 20-годишњице и наше добротворне задруге у В. Кикинди и Ст. Бечеју; па ево сад већ и трећа у овом китњастом и братском граду слави своју 20-годишњицу; а то је знак, да је идеја удружења женског за опште народне цели нашла лепа одзива међу нашим Српкињама. То потврђује и онај леп низ задруга, што се подигао за ових последњих 20 година по свима крајевима нашега народа.

У нас је, хвала милом Богу, данас, само е ове стране, 25 већ основаних задруга а 5 су у току; у Србији имамо 3 самосталне задруге и 11 подружина; а у Босни 1 и 2 се спремају. То је 47 задруга; а за коју годину биће их и 50. Да узмемо једно на друго по 100 чланица на сваку задругу, то је око 5000 Српкиња, што су удруженом снагом пошле да поведу народ свој бољој срећи и лепшој судбини; а то је утешна појава за нас, јер тих 50 јаких бедомова ће одолевати свакој навали, јер су задани из милоште, а подигнути на истинској љубави; а љубав све може, све надвлада. Та појава нас пита слатком надом да ћемо и даље живети и да ћемо истрајати у борби и ако смо малин и данас још незнатан народ; и та врлина наших матера, ако подржи овако, стеће нам, за сигурно, угледно место у реду културних народа: јер као год што су нас наши стари оци својим јунаштвом и карактером очували, тако ће знати и умети и хтети и наше матере да нас проведу кроз нове културне ратове, и да нас после својим потомцима предаду боље и спремније за даљи живот. То нам јемчи и ово одушевљење, што се огледа на лицу наших слављеница, то говори она добра воља, што се слива и гомила у добротворне задруге и зар онда да се не радујемо данашњој слави, зар да се не веселимо оваким дивним призорима, где нам се отимају и такмаче матере, љубе и сеје, да нам олакшају бреме, и да с нама понесу терет опште народне бриге, јер као год што човек сам без жене не може постићи свога задатка, тако и народ не може остварити своје идејале, док му у том не помогну и његове женске главе.

Земља рани једну клицу, а зрак снажи другу; тек у сугецају те две снаге развија се биљка и донесе плода. Тако је и у друштву људском. Тек узајамним радом обе друштвене поље

може се однеговати и подићи леп, здрав, родољубив, моралан и карактеран подмладак, који лебди пред очима свим напредним и културним народима.

За то ми и сматрамо оваке светковине и славе наших добротворних задруга за народне културне славе и свака је така слава један знак више наше будне свести, нашег родољубивог заноса, који нас диже у очима странаца и просветног света. Па за то смо и захвални пуним срцем признања и овој нашој дичној задрузи Суботичкиња, што нас је искупила на овако лепу и слатку гозбу и што је дала и нама и страном свету прилике, да се увери из уста наша уважена и заслужна мужа, а њена дична сина и почасна члана г. А. Хаџића, како је великом љубављу, како је ретким пожртвовањем делала пуних 20 година за благо и напредак своје деце а за добро грађана ове миле нам домовине, те да се и ми можемо загрејати на топлоти те жарке љубави, па да у овоме кругу и позиву достигнемо њихову славу. Њихов леп пример разгаљује нам суморност и разведрава чело, те и нехотице нас гони у ове доста тешке дане, да запевамо Змајеве речи: Сама нога крочи ближе, сама с' рука горе диже, да придене на те заслужне груди задружне најлепши орден, орден прве класе народног признања и захвале.

Но ко је пратио 20-годишњи рад те задруге, а ако није имао прилике другим путем, могао је то из данашње реферате нашег љубљеног г. А. Хаџића опазити, до се кроз цео низ тих 20 година радом и пожртвовањем истицала највише три имена, три челенке њене, две начелнице: гђе Милица Димигријевић и Емилија Мучалова и њихов заслужни перовођа г. Ђорђе Гојковић, за то ћемо њих троје украсити, пред лицем овог одабраног збора, посебним венцем признања, а на тај венац приденућемо траке овим речма исписаним из дубине душе наше: слава и хвала вам!

Поред овог говорника суделовали су свирком у челу г. Евгеније Стојановић из Будимпеште, гласовирском пратњом г. Франц Гаал, директор суботичке музичке школе; гласовирском свирком гђица Зорка пл. Рогулићева из Новог Сада, вештачком песмом гђа Мила Рајићка из Сегедина и декламацијом гђица Меланија Тешићева из Суботице.

Сви су ови суделачи извели своје задатке на пуно задовољство публике, јер их је ова бурним аплаузом и одушевљеним поздравима пропратила; а задруга их је наградила дивним пукетима цвећа и венцем лаворовим са сходним надписима.

Сутра дан је, у почаст гостима, приредио г. Ј. Радић велепоседник, са супругом својом Мицом, сјајну вечеру с игранком, где су гости



мушки и женски, провели при богатој софри и у лепој забави целу ноћ, и понели собом миле и трајне успомене на суботичку 20-годишњу прославу, женске добротворне задруге Српкиња и лепог гостопримства суботичког.

Ми се оваким прославама заиста радујемо, јер оне нам још једино пружају прилике, да се састајемо, храбримо и одушевљавамо за наше народне идејале. Код мушких је скоро изумрла та страна културног покрета. Већ и наше пе-

вачке дружине малаксавају у свом одушевљењу и ми ћемо, како видимо, данас сутра бити упућени само на ове наше задруге, да нас оне снаже и крепе у народним врлинама; и за то се и захваљујемо суботичкој задрузи, што нам је пружи-ла прилику, да се нас више састанемо у том највећем и најбогатијем славенском и српском граду с ове стране, те довикујемо за ту услугу приређивачком одбору, и његовој врсној и вредној председници, гђи Е. Мучаловој: слава и хвала!

## ЈА ЗНАМ, ТИ ПАТИШ!...

(ЛОЛА ФРИШ'ОВА.)

И ако ти к'о најжешћи  
Међ' братијом пијеш;  
И ако се к'о најбешњи  
Размећеш и смијеш;  
И ако ти са музиком  
Увек се кући пратиш —  
Ја знам: *ти патиш!*

И ако се као никад  
У друштву веселиш;  
И ако ни речце једне  
О тузи не велиш;

И ако се и најлуђа  
Посла радо латиш —  
Ја знам: *ти патиш!*

Па нека и око твоје  
На другу мому пане;  
Па нека у њему и искра  
Лажне ти љубави пане;  
Нека се мене и клониш,  
А другу ко сенка пратиш —  
Ја знам: *ти патиш!*

Београд.

В. Н. — Љубисав.

## РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

### Турски Бечej.

Турско бечejска добротворна задруга Српкиња одржала је своју редовну годишњу скупштину на Сретеније 2. фебруара о. г. у 3 сахата после подне уз врло живо учешће чланица како редовних, тако и помагачица и помагача.

Како је место председнице смрћу пок. Даринке Малетићке упражњено, скупштину је сазвала и руководила заслужна јој потпредседница Катинка уд. Стојковићка, отворивши скупштину и поздравивши присутне искреном добродошлицом. Још је потпредседница у неколико мудрих речи позвала задругарке, да и на овој скупштини, као и до сада, без икакве страсти или споредног обзира сложено и споразумно делају, па ће им рад сигурно благословеним родом уродити.

Из извештаја управног одбора, који

је тајник на позив потпредседнице прочитао, дознајемо ово:

Смрћу велезаслужне председнице Даринке Малетићке 13. маја пр. године задесио је ову задругу тежак удар; јер она беше срчана и одушевљена Српкиња и у правом смислу речи посвећена свештеница на олтару милосрђа и добротворства и светао образ сваке добродетели. А смрт је отрже из круга задруге баш онда, кад је најтоплије осећала за благо и напредак ове задруге, којој је она била и душа и срце.

Скупштина је стојећи саслушала ове речи и са сузама у очима једногласно одала славу и хвалу помену Даринке Малетићке.

Редовних чланова имађаше задруга у минулој години 25, и то: 1. Катинка Недељковића, 2. Тинка Арадска, 3. Анка Петровића, 4. Марија Мак, 5. Јулка Петро-

вића, 6. Јулка Кирјаковића, 7. Јелена Јовановића, 8. Драга Гавриловића, 9. Ленка Влашкалића, 10. Јелена Радевића, 11. Даринка Неравцића, 12. Теодора Сивчева, 13. Нина Капића, 14. Мила Поповића 15. Љубица Подгорчићева, 16. Катица Рајковића, 17. Даница Радивојевића, 18. Мила Ранковића 19. Софија Нићина, 20. Тинка Рајковића. 21. Наталија Јаковљева, 22. Милка Миловановића, 23. Лепка Поповића, 24. Мара Давидовића и 25. Ангелина Шићаревића.

Чланица и чланова потпомагача беше такође 25.

У току пређашње године је на дан Мале Госпојине, као на дан крсног имена и домаће славе ове задруге, приређен у овдашњој св. цркви свечан парастос умрлим чланицама и члановима ове задруге, на који беху позвани сви живи чланови, свештенство одавде и из Врањева, врањевско црквено певачко друштво и остало грађанство из оба места. Овај парастос је у присуству многобројног народа одслужен најевечавије и оставио је трајан упечаток како у присутних чланица и чланова, тако и у целог сакупљеног народа.

Задруга има (концем децембра 1896.) свега 1747 фор. 7 новч. имања. Примање јој је предрачуном за 1897 годину устављено на 369 фор. 50 новч., а издавање на 213 фор. За време од 1. јануара 1892 године, од како задруга постоји, па до 31. децембра 1896., издала је она на добротворне цели свега *1035 фор. 67 новч.*

Поред многобројних ситнијих милодара задруга се уписала за члана потпомагача српског учитељског конвикта у Новом Саду, потпомаже редовном припомоћу од 5 фор. месечно одличног ђака у српској вел. гимназији новосадској Симу Перића, а сад намерава још једном овдашњем сину и одличном ђаку да одреди месечну припомоћ.

Прошле године одела је задруга потпуним зимским оделом и обућом 6 девојчица и 12 дечака, који походе овдашњу српску школу.

Управа овдашње народне Штедионице поклонила је за ову годину задрузи 50 фор., на чему је одбор племенитој управи овој изрекао своју захвалност.

Ове године задруга у дубокој жалости за својом дичном председницом Даринком Малетићком, није приредила никакве забаве.

Најважнији предмет ове скупштине беше избор председнице, јер се могло бојати, да се не ће моћи чланице споразумети ни у једном лицу, која су за то достојанство у комбинацију долазила. Тим нас је пријатније изненадило, кад видесмо, да су се чланице ипак све без изузетка прикупили око једне, те је тако за председницу ове задруге једногласно изабрана Мара Давидовића. Познавајући њену озбиљну ревност, надамо се да ће своје место достојно испунити и задругу и даље водити досадашњим стопама своје претходнице.

Псводом избора Маре Давидовићке за председницу, устао је муж њен, досадашњи тајник задружни, др. Б. Давидовић и замолио је скупштину, да сад њега ослободи од даље службе, те да на његово место изабере другог тајника. Скупштина није хтела ову тајникову молбу уважити, него му је у смислу свога статута изабрала заменика у лицу овдашњег честитог и ваљаног учитеља Стевана Перишића.

На послетку као достојан завршетак овог извештаја напомињемо, да је задруга закључила да за пострадале од поплаве у Србији и Црној Гори купи добровољне прилоге, а и сама ће из своје благајне приложити.

Именик задружних часника за 1897. годину гласи овако: Председница: Мара Давидовића, потпредседница: Катинка Стојковића, благајкиња: Љубица Подгорчићева; чланице одбора: Ангелина Шићаревића, Теодора Сивчева, Даница Радивојевића, Мила Ранковића, Софија Нићина, Тинка Рајковића, Наталија Јаковљева, Ленка Поповића, Милка Миловановића, Драга Гавриловића, Јулка Кирјаковића и Даринка Неравцића. Тајников заменик Стеван Перишић.

## БЕЛЕШКЕ.

### ПРОСВЕТА.

○ *Гђа Јелена Вицковићна*, учитељица на цетињској осн. жен. школи, прославила је о св. Сави о. г. своју 25-годишњицу учитељског рада. Том приликом поздравила ју је и кнегиња Милена и подарила јој једну лепу слику. И наш земљак и велики поштовалац учитеља и школе г. Арса Пајевић послао је слављеници овој слику матере божије, да ју носи о врату, као Рускиње. Послао јој је на дар многе књиге свога издања у дивот-повезу и послао је 25 ком. позлаћених крстића из Русије, да разда деци својој у школи тога дана, у знак њиховог сећања на ову прославу. И ми ју поздрављамо са жељом, да дочека своју 50-годишњицу у служби свога витешког народа.

— Ове године се навршило четири стотине година од рођења *Филипа Меланхтона*, који је у своје време био знаменит човек, те му се слава и сада проноси. Великих заслуга је особито имао за школство, јер је дао школству организацију, која је постојала у Немачкој од 16—18 столећа. Према његовој организацији су и друге државе своје школе удешавали.

— У угарском министарству просвете се спремају предлози за реформе у настави женскиња. Наиме хоће да се споји оспособљавајући испит за учитељице, са оспособљавајућим испитом забавиља, или другчије речено, да се учитељски испит од сад тако удеси, да ко положи учитељски испит да може бити и забавиља и обратно. Осим тога хоће да се оснују двогодишњи стечајеви за оне, које су свршиле вишу девојачку школу, да се могу у том течају направити за похађање свеучилишта.

— У Београду је отворена школа за глуво-нему децу. Отворена је на три Јерарха свечаним начином. Овака школа била је потребна, да не остану без наставе она деца, које је приroda мађински обдарила.

— Црквена општина новосадска је приликом ступања г. *Уроша Лугумерског* у мир, поздравила свога ваљаног учитеља у седници школског и црквеног одбора а у присуству многобројне публике и за спомен му предала скупоцен златан сахат.

— Г. Ђорђе Магарашевић професор у Карловцима поднео је књижевном одбору „Матице

Српске“ предлог за прославу педесетогодишњице препорођаја српске књижевности, који гласи: „Ове године навршује се педесет година епохалној у српској књижевности години 1847., јер је у њој сретно завршен читав низ трудних књижевних радова, а уједно је у њој и сретан почетак бољих дана. Те године, 1847., угледа света епохално књижевно дело Ђуре Даничића: „Рат за српски језик и правопис“, красан плод Вукових тежња и књижевних напора. Те године изиђе од самога Вука његов превод „Новог Завјета“, у ком је делу подпуно развио своје мисли о српском књижевном језику. Та два дела беху звезде преоднице у српској књижевности, показујући пут, којим ће поћи потоњи нараштаји у српској књижевности. Омладина српска беше прва, коју је природно морала захватити та нова струја, а 1847. година беше прва, у којој се јавише и књижевни раденици и њихова књижевна дела, која својом садржином и својим обликом прекидају са старом књигом, и ударају основу новој српској књизи. То су нам сведоком Бранкове песме, које изиђоше 1847. године. Поред Бранка јавља се и остала српска омладина са својом „Славјанком“ (у Будиму 1847. г.) и „Невеном Слоге“ младежи Лицеја београдског (у Земуну 1849. г.) Те године угледа света у народном духу сплетени „Горски вијенац“ владике Петра Петровића Његоша. Те године се јавља и прва књига „Гласника“ књижев. органа друштва „Српске Словесности“ а те се године јавила и Јоксима Новића „Лазарица“. — За овакове књижевне појаве можемо се послужити речма г. Ст. Новаковића, које је написао још пре двадесет година, да су „почетак бољег напредка или као моменат времена, у ком избијају на површину из равине сазрели радови разумнијега правца. . . . Овакови су дани свагда zgodни да на њих погледамо, шта смо урадили и шта нам још за рад остаје, да потражимо недостатке, па да смишљамо како ће ослабити и ишчезнути, а да се довијамо, како ћемо добрим странама набавити за унапредак још више снаге и крепости. . . .“ — Ови моменти и ове мисли потичу ме, да поднесем предлог сл. књижевном одељењу „Матице Српске“ да оно одреди у ту сврху ове године једну седницу, у којој би се zgodно могла прославити педесетогодишњица 1847. године.

### ЗА ДОМАЋИЦЕ.

— *Нако ћемо потаманити гусенице са воћана?* Француски један баштован препоручује да се узме жеравица, метне под дрво, и да се на ту жеравицу баца истуцана смола и мало сумпора. Дим који се пење горе угушиће све гусенице на дрвету, које ће или попадати или ће мртве остати на дрвету. Само не сме бити ветра да носи дим на страну.

### ЗДРАВСТВЕНЕ БЕЛЕШКЕ.

— Познато је, да се малокрвнима, бледолицима, даје гвожђе у разним лекаријама. Те лекарије су често за желудац од терета, јер се тешко варе. Неки Француз, Емил Леви, дошао је на ту мисао, како би се оставило самој природи да гвожђе изради, па да варењу не шкоди. Он је с тога давао живини разној, храну измешану с гвожђем; а познато је, да желудац у живине може да свари и онаке ствари које нису храна. После четир, пет дана има у јајима, која та живина носи, већ доста гвожђа, а ова се могу тако исто лако сварити као и од обичне живине.

— Лондон је покрај своје знамените магле, и покрај тога што има 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> милијуна становника ипак варош, која у здравственом погледу добро стоји. А то има да захвали својим добрим санитарним установама, на које се годишње грдне своте троше.

### ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

— Српска књижевна задруга издала је пето коло својих књига, у коме су ова дела: 1. Басне Доситија Обрадовића св. П. — 2. Друга певанија Змај-Јована Јовановића — 3. Сlike из сеоског живота, од Јанка М. Веселиновића. — 4. Тодор од Сталаћа, трагедија у 5 чинова од М. Цветића. — 5. Бијесни Роландо, од Ариоста препевао Драгиша Станојевић. — 6. Девајтис, роман Марије Рођевићеве, превео Никола Манојловић — Рајко. — 7. Књига о здрављу, од дра М. Јовановића — Батута. Улоге могу положити одмах сви они, који се до сад нигде нису уписали, те могу одмах и књиге примити.

— *Хришћански дом* (породица, брак, супрузи, родитељи, деца). (Друго издање). Тако се зове књига од Игњата Мосхаћа, професора на Атинском универзитету, коју је превео ректор богословије, архимандрит Фирмилијан О књизи овој

вели „Просвјета“: „Пошто смо прочитали ову књижицу, она је у нама побудила такво убјеђење, да је морамо назвати златном књигом. Сви су вишеименовани чланци такви, да би их ваљало у златне рамове ставити од првог до последњег словца. Све је у њима мудро, проучено и зачињено духом јеванђелскијех истина, без биготизма и свакога вјерскога занешењаштва; да, и сами те слог и облик њихов пљени и удивљава. Писац заиста спада у број онијех људи, за које се може казати да су учитељи човјечанства. Свака кућа хришћанска, која вјерује у светињу хришћанскога брака, била она православна или католичка, морала би ову златну књижицу имати. И сваки отац, свака мајка, сваки син и свака ћерка морали би је на изузет научити и често из ње понављати драгоцене оне изреке, којима се потпуно лијечи свака рана и мана у хришћанском дому и породици, а кроз то лијече се и недостатци и заразе у задружном грађанском и државном животу. Само са овакијем зрелијем начелима може се повратити онај живи дух у наш народ, који је потрвен заразама западне културе, заразама обмањивог материјализма и бесавјесног атеизма. Кад читам ову књижицу заплијењени смо као сладошћу говора светог Златоуста или Илије Мињатеса, као разборитошћу Смајлсовом, као једрином Манзоновом и као освједочењем великога ап. Павла... Ова преблагословена књига написана је и окићена зрњем чистога бисера и сјајнијех дијаманата. Оваке књиге дајмо у руке нашем народу, и тада ће нам одиста процветати породица, друштво и држава“. Књига се може добити код преводиоца. Цена је само 50 пара дин. (или 25 новчића — за Аустро-Угарску — без поштарине). Скупљачима је 16-та књига за труд. Претплата се полаже у напред.

— Као што нам је издавач „*Малог Света*“, дечјег листа, што је почео излазити у Земуну, јавио, исти је лист престао излазити због слабог одзива претплатника. Старо наше зло!

— Изшла је друга свеска „Пчеларске библиотеке“ под насловом *Восан и вештачко саће* са сликама, написао Иван Маширевић. Издање и штампа срп. манастирске штампарије у Ср. Карловци. Цена 15 новч.

— У Баваништу издаје Никола Марковић — Ердељан библиотеку за народ под именом „*Срби приповедачи*“, у месечним свескама, у којима ће бити радови наших приповедача. Свеска од 100 страна стајаће 17 новчића. Иста библиотека

има већ сад 1900 претплатника (до сад заиста што не чувено!) Само се до сад не штампани радови примају.

— „*Ћачни погреб*“ од Јована Поповског, посвећено ђацима за декламовање. У Вршцу, 1897. Штампарија Милана Петка Павловића. Цена 10 новч. — Пошто се много тражи ова дивна песма, јер се врло радо слуша као декламација, то ју је г. Павловић прештампао. Препоручујемо родитељима и учитељима, да је као добру лектуру даду деци на читање и декламовање. — Ко пошље марку од 10 новч. шаље му се са плаћеном поштом.

## РАЗНЕ ВЕСТИ.

— *Женски ручни рад.* У Бечу постоји школа за изучавање вештачког веза, који је изумела гђа Обермајерова. Та школа постоји од лане (15 Bezirk, Schönbrunnerstrasse 14), а стоји под управом напред споменуте госпође. И ако је ова грана индустрије још нова, ипак је многим женама и девојкама набавила зараде. Исти рад је свуда на индустријским изложбама одликован премијама. О томе раду је издала поменута гђа и књигу под насловом „Die Technik der Kunststickerei“. Не би било згорег, кад би које перо, које се у томе раду разуме, упознало из ближе читаоце „Женског Света“ са том врстом рада.

# Л И С Т А К.

## ПРВЕ ЉУБИЧИЦЕ.

(МОЛОЈ ДОБРОЈ ТЕТКА МАРИЈИ НА ДАР.)

Мајчица сеђаше крај прозора и гледаше у врт, где се њезина унучад играху лопте. На њезину благу лицу огледа се неко тихо задовољство, нека блага срећа.

Деца скакутаху весело по пустој врту а лопта леђаше хитро из ручице у ручицу.

На једаред застадоше. Најстарије, девојчица од својих 10 година беше се сагнула и као да нешто тражи по земљи. За тили часак она се усправи држећи у руци неколико љубичица. Сва се деца скупише око ње, а она им свима међаше под нос љубичице, да их омирише.

Беху то прве љубичице!

Деца као да се нешто саветоваху, јер за час се подиже жагор, али се брзо примирише, пошто им она најстарија нешто предложи. Радостан усклик беше одговор на њезин предлог. За тим се сви упутише мајчину прозору. Старица одмах отвори прозор и промоли главу кроза њ. Девојчица пружи јој љубичице.

„Гле, мајчице прве љубичице!“ рече поносито, што је она прва нашла те миле веснике цветнога прамалећа.

Мајчица уздеде љубичице и у замену за њих поклони деци неколико јабука, те обе странке беху задовољене.

Деца се опет повратеше игри. Мајчица сеђаше и на даље крај прозора и гледаше љубичице. Беше се задубила у мисли. Кроз отворени

прозор продираше мек, пролетњи ваздух, а сунчани зраци несташно завириваху у собу и у душу старичину.

Све ово дочара пред старицу слике из давне прошлости, слике скоро заборављене, па ипак тако миле, тако пуне чари.

И старици се учини, е је она још она девојчица од некад. Виде пред собом своју болну мајку, осети њезину меку руку, њезин благи поглед. Мајка њезина седи у постељи, беља од углавника, којим је подупреше, а она донела мајци својој прве љубичице. Мајка их гледа сузним очима, та оне су за њу весник последњег пролећа, последње наде. А она, још мала и неразумна, не може да појми мајчину тугу, него зачуђено гледа час у љубичице, час у мајку своју.

„Зар се ти мајчице не радујеш овом лепом цвећу?“ пита она мајку, а мајка се кроз сузе смеши, трудећи се, да умири своје чедо.

Старица уздахну и слика се промену. Она је сад већ одрасла девојка. Њезин сусед Иван, дошао је, да проведе, код куће ускршњи одмор. Она је у великом послу, јер од кад јој умре мајка, она управља целом кућом, она се брине за све.

Баш је велики петак. Она се жури, да обојадеше јаја пре вечерња. Журно носи пуну саћурицу јаја у кујну.

„Куда се журиш, Милка?“ зачу се Иванов глас и она сва претрну.

„Та, . . . . та“ ушепртљи она.

Он се охрабри и приђе ближе тараби.

„Гле, шта сам нашао!“ рече и пружи јој преко тарабе прве љубичице.

Она кликву радосно, а он се насмеши пун милоште и љубави.

„Још три месеца, па сам свршен“ рече он.

„Немој се дотле удати“ дода молећи, а она порумене као ружа и побеже.

Ово неколико речи утврди међу њима везу, коју је одавно желило њезино срце.

Старица се и нехотице насмеши, слика се промену.

Она седи у топлој, сунчаној собици покрај колевке и с највећом њежношћу гледа у чедо, које почива тихим сном.

Пролетње сунце обасјало малу собицу, а канарица то прими као реко изазивање, те извија песмицу за песмицом, не би ли тиме доказала, да се и она радује милом пролећу.

Дете се промешкољи, отвори своје плаве очице и као зачуђено погледа у мајчицу.

У том уђе и отац и нагну се над дететом, а оно гледаше сада час у једно, час у друго. Отац му цвркву а оно развуче уснице на осмејак.

Сретни родитељи се загрлише, а отац весео извади из шпага киту љубичица, раздрепи је и поспе чедо своје тим мирисним весницима милог пролећа.

И опет се измену слика. Она сва загрејана од ватре, журно спрема ручак, те и не опазе да се кухинска врата отворила и на њих је ушла њезина ћерка, већ одрасла девојка, а за њом још неко, а тај неко је већ од неког времена врло чест а и мио гост у њиховој кући.

Ћерка јој сва збуњена, једва промуца мамице, и у својој забуни чупка листиће са стручка љубичица, које је заденула на прси.

Мама се окрену и за час познаде у чему је ствар.

„О — о — децо, децо!“ вели, а при том се некако чудно смешка.

„Госпођо, молим ва: помоз те нам, наговорите господина —“

„Да мамице, говори тати.“

„Хајд, хајд! Али кад брже се споразуместе?“

Њих двоје се погледаше. Она промуца: „Знам мамице, он ми је донео љубичице —“

„А — ха! љубичице су свему криве!“

Старица се слатко насмеја.

„А шта је теби мамице?“ зачу се мек, пријатан женски глас иза њезиних леђа, а старица се прену иза својих сањарија. Њезина кћи је њежно обгрли а и зет јој приђе.

„Јесу ли вам много квара починили они несташци?“ пита зет, а старица се тек онда сети својих унучади. „Међер сам ја ипак остарила“ помисли у себи.

У том се поново отворише врата, а на њих уђе њезин муж, весео и здрав старчић, а за њим још неко, кога у сумраку не могаде познати. Но што очи не видеше, то срце прописа.

„Милане!“ кликну старица и загрли свога сина, који је пре две године отишао да сврши науке и сад се као свршен вратио.

„Ево ти првих љубичица“ рече старац кроз сузе

„Е твоја унука те је предварила“ вели старица.

А син се насмеја. „Та гле и ја сам ти донео један стручак, јер знам да ти је то најмилије цвеће“.

И преда јој трећи стручак љубичица.

„Ипак су моје биле прве“ рече мала унука поносито.

*Даница Бандић.*

## КОВЧЕЖИЋ.

### Г Л А С Н И К.

— Из *Осена* нам јављају, да је одржан добродруштво скуп госпођа, које су решиле, да се оснује добротворна Задруга Српкиња. У једно је изабран одбор од 16 госпођа, који је себи изабрао за председницу гђу *Ану В. Бурђевића*, за подпредседницу гђу *Јелу П. Радовановића*, за благајкињу гђу *Милу В. Радовановића*, а за тајника г. проф. *Уроша Поповића*. У првој сед-

ници одборској састављена су друштвена правила и поднешена земаљској влади на потврду. Сретан почетак! Желимо најлепшег успеха!

— Српска добротворна задруга Српкиња Сомборкиња приређује 22. фебруара (6. марта) забаву са дилетантском представом и певањем уз пријатељско суделовање месне српске омладине. Чист приход намењен је задружној благајници.

— Српска женска добротворна задруга у

Даљу приређује 22. фебруара (6 марта) својим члановима забавно вече с томбелом, од којег је чист приход намењен сиромашној школској деци.

— Добротворна задруга Српкиња у Задру, приредила је на Сретеније у дворанама српске читаонице забаву у корист задружног фонда Забаву је отворила говором лепим гђца М. Баљакова. Осим свирке, певања и декламација представљане су и живе слике и то: „Песник и вила“ и „Срби око гуслара“. После тога приказана је шаљива игра Трифковићева „Школски надзорник“. На крају је била томбола, на којој су изигравани разни укусни предмети, које приложише вредне чланице задружне, која је донела лепог прихода задружном фонду.

— Српска православна црквена општина у Пећи у Старој Србији издала је позив и молбу на прилагање, да би се могла сачувати стара српска задужбина од посљедица поплаве. Бујна река је порушила зидове око цркве, па је и сама црква у опасности, ако се навала реке не одбије. С тога општина позива све Србе, који поштују српске старине и задужбине да новчаним прилогом притеку у помоћ. Прилози се шаљу Димитрију Савићу трговцу у Пећи (Косовски вилајет).

— Српска женска омладина у В. Кикинди приредила је 17. фебруара (1. марта) село с игранком, од кога је чист приход намењен на добротворну цел.

— Како у „Српству“ читамо, образовале су млађе Српкињце у Вршцу девојачко друштво, у ком се старају за племените ствари, а купе међу собом прилоге за потпомагање сиромашних ученица и ученика. Приложило је то друштво 10 фор. српској црквеној општини у Вел. Маргити. На челу тога друштва стоје ове врне Српкињце: Косара Недељковић, Александра Ранчин, Олга Павловић, Олга Недељковић, и Меланија Атанасијевић. Заиста је хвале вредно ово подузеће младих ових Српкињица.

— Врању у Србији задесила је 3 фебруара страховита несрећа. Тога дана пред вече је био земљотрес, који је трајао око 15 минута, и таку је пустош учинио, да се скоро не може познати варош. Штета од земљотреса је голема, још је у грдној несрећи срећа, што људских жртава није било, јер је преплашен свет за рана побегао из кућа на поље.

— Српска читаоница у Госпођинци приредила је у недељу на беле покладе Беседу с игранком.

### ЧИТУЉА.

† *Катарина Голубовић*, супруга пок Димитрија Голубовића, добротвора панчевачке срп. више девојачке школе, умрла је у Панчеву после дужег боловања у својој 69 години Покојницу, која је за цело имала такођер удела при располагању имања на добротворне цели, от

пратило је до хладног гроба многобројно грађанство, а тако исто и ученице тамошње више девојачке школе са својим наставницима. Слава јој и мир пепелу њезину!

† *Десимирна Калић*, дванајстогодишња јединица — ћерка Димитрија Калића, професора учитељске школе у Сомбору и књижевника, преминула је после кратког и тешког боловања 16. (28.) фебруара. У покојници су ојађени родит љи изгубили сву своју наду, и своју радост. Велики број пријатеља и познаника похитали су да при погребу укажу своје саучешће, а пријатељи са стране су писмено исказали своју тугу и тиме покушали да ублаже у неколико тужне родитеље. И уредништво овог листа изјављује свом бившем другу и сараднику своје најдубље сажаљење. Нека је покојници лака земља!

### ИЗВЕШТАЈ

о забави „Српске женске добротворне задруге у Вуковару“ држане 1. (13.) јануара 1897 године.

Од добровољних прилога . . . . .	100 ф. 50 н.
Од проданих улазница . . . . .	350 ф. — н.
	<hr/>
	Свега 450 ф. 40 н.
Трошкови око приређивања . . . . .	294 ф. 06 н.
	<hr/>
	Чист приход 156 ф. 44 н.

Добровољне прилоге дароваше: По 20 фор.: Драгутин гроф Елц. — По 9 фор.: Петар пл. Јурковић. — По 8 фор.: Повишел из Осека. — По 7 фор. 50 новч.: Алекса Пауновић. — По 5 фор.: Паулина пл. Крајчовић, Јован Тајбнер Нови Сад, Шандор Маринковић Ердевик, Влада Николић Ср. Карловци. — По 4 фор.: Певд из Осека, Максим Бир. — По 3 фор.: Др. Александар Пеичић. — По 2 фор. 50 новч.: Виктор Баум, Вернхард Оберсон. — По 2 фор.: Драгутин пл. Шрам, Феликс Лео Бир, Задор пл. Келечени, Игнац Флајшер. — По 1 фор.: Леополд Х. Фрајнд, Никола Палић, Браћа Франк, капетан Михајловић, др. Јован Митровић, Фриш, Паво Пуклеш, Јосиф Рукавина, Светозар Матић, Јосиф Матичек. — По 50 н.: Шандор Бадер, Хајнрих Баум, др. Мориц Штерн, Бизек агент.

Најтоплију захвалност нека приме гореименовани, а тако исто и суделачи, који се својски заузеше, те нам ова забава како моралне хране тако и материјалне користи допринесе.

У Вуковару 26. јануара 1897.

ОДБОР

српске женске добротворне задруге

### ИСПРАВАК.

У 2 броју у допису из Карловаца међу именима одборница стоји гђа Ангелина Коларовић, а треба гђа Даринка Коларовић, што молимо да се исправи.

### НАШ ОДГОВОР

НА ПРЕДАВАЊЕ Г. ДРА ЉУБЕ НЕНАДОВИТА У ПАНЧЕВУ.

Сваке хвале вредна је радња оних наших људи, који у бризи за општим нашим добром и запретком критички посматрају наше свакодневне прилике и установе,

те указујући на недостатке им, а казујући како се тима недостатцима може помоћи, знатно унапређују наш културни живот и установе.

И г. др. Љуба Ненадовић изнео је у своме предавању, изговореном у срп. читаоници у Панчеву, а штампаном у „Новом Времену“ својих неколико мисли о нама а за нас. Јамачно је и он хтео да, казујући мане наших друштвених прилика и установа, лечи оно што не ваља. Колико му је казивање то испало за руком, то су пресудили његови слушаоци и они, који су његово предавање читали. А и ми ћемо да се на некоје ствари из тога предавања осврнемо. Осврнућемо се пак ма и у најкраћим потезима само на она места, на која се овај лист, не само као „тако звани“, него баш од свију наших добротворних женских задруга, скупштинским закључцима правилно признати и усвојени орган мора осврнути. И то је једини узрок, што у овом листу морамо са одговором да изађемо, први пут за ово једанаест година.

У предавању том замера се наине нашим добротворним женским задругама, без да се доказује, „да су у њих сујета и друге слабости сила креталица, а не толико јасна свест о позиву и делокругу те установе“. Даље предавач пита „где су истим задругама, које већ доста дуго постоје, практични резултати? Изузимајући једну изложбу рукотворина женских још пре 12 година приређену, не види нигде никаквих јавних манифестација подвига тих задруга на пољу културна унапређења народна“.

На свима местима се до сад признавала племенита сврха добротворних задруга женских; и сваки њихов рад праћен је од јавног мњења великом наклоношћу, па ако задруге и нису у ком погледу постигле жељена успеха, бар им се признавала добра воља. Сад први устаје г. др. Љуба Ненадовић, који изриче „да је у њих сујета и друге слабости сила креталица“.

Дакле осим изложбе рукотворина пре 12 година ништа дуго? Заиста, — ништа друго, ако не ћемо узети оно мало забавишта у рачун, којих ми не би ни имали, да није женских задруга, које су често са највећим материјалним напором одржавали и још сад одржавају иста, докле их јаче руке не приме. И ако не ћемо узети у обзир оне многе Српкиње, које су се само помоћу тих задруга образовале за учитељице, и спремиле за друге позиве, којима користе народу. Али да, то нису „јавне манифестације подвига на пољу културна унапређења народна“.

Па кад помислимо, да рад оних друштава и установа којих су покретачи и чланови мушки не одговара може бити са свим нашим жељама и надама; кад така друштва не показују бог зна каква успеха, нити корачају напред, као што то и сам предавач потврђује, — онда с којим правом можемо ми то захтевати од женских друштава? У њих је добре воље, и колико могу у садашњем времену, она раде, а кад пође свуда на боље, не ће ни она заостати.

Није то први пут, да се чује на збору или у штампи, да ове или оне наше установе не ваљају — женске задруге су биле до сад поштеђене — а није то баш ни велика вештина казати ово или оно не ваља, јер то ми сви знамо, — него је велика вештина казати, како то све да се удеси, па да буде напретка, а то нам није ни предавач казао.

У свези са спремом женскиња, нашао је предавач прилике, да и овај лист спомене, његову садржину и уређивање му. Да ли је умесно казати за једанаестогодишњи рад једног листа, и то казати без икаквих доказа „да управа нема одређена плана, нема јасних мисли о своме задатку“ то остављамо предавачу да размисли. Уредништву овом ни предавач не може оспорити добру вољу, да према својој снази послужи интересима женских задруга, и просветним интересима женскиња наших у опште, а колика је та снага не можемо ми пресудити, него други, а та пресуда је до сад за нас повољна била; против нападаја предавачевих пак ми довољно сатисфакције налазимо у многогодишњем поверењу власништва листа, као најмеродавнијег фактора.

*Нови Сад, 1. марта 1897.*

**Уредништво „Женског Света“.**

САДРЖАЈ: Женскиње и просвета од Љуб. Лотића. — Из Хајне-а од Свет. — „Цисма моме сину“ — Стани око... од Миља. — Двадесетогодишња прослава суботичке добротворне задруге Српкиња. — Ја знам ти патиш... (Лола Фришова) од В. К. — Љубисава — Радња добротворних задруга Српкиња. — Велешке. — Листак: Прве љубичице (мојој доброј тетка-Марији на дар) од Данице Бандић. — Ковчежић. — Извештај о забави „Српске женске добротворне задруге у Вуковару“. — Исправак. — Наш одговор на предавање г. дра Љубе Ненадовића у Панчеву.